Załącznik nr 9 do Regulaminu wyboru projektów: Standardy realizacji wsparcia w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem w ramach Działania 8.5 Usługi społeczne programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027

Powyższe standardy zostały opracowane zgodnie z *Wytycznymi dotyczącymi realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027*, Podrozdział 4.3, Sekcja 4.3.3 Usługi w mieszkaniach pkt 7.

I. Zasady ogólne

1. Minimalny standard świadczenia usług w mieszkaniach z usługami i mieszkaniach ze wsparciem *(zwane dalej łącznie mieszkaniami z usługami/ze wsparciem)* tworzony był w oparciu o zapisy:
   - Konwencji Narodów Zjednoczonych z 13.12.2006 r. o Prawach Osób Niepełnosprawnych[1];
   - Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami[2];
   - Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej [3];
   - Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2023 r. w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych[4];
   - Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027 *(zwane dalej Wytycznymi EFS+)*[5];

[1] Dokument dostępny pod linkiem: Konwencja Narodów Zjednoczonych z 13.12.2006 r. o Prawach Osób Niepełnosprawnych
[2] Dokument dostępny pod linkiem: Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
[3] Dokument dostępny pod linkiem: Ustawa z dnia 12 marca 2024 r. o pomocy społecznej.
[4] Dokument dostępny pod linkiem: Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2023 r. w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych.
[5] Dokument dostępny pod linkiem: Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021-2027.

- Rekomendacji grupy niezależnych ekspertów ds. rozwoju usług społecznych i zdrowotnych Polskiego Komitetu Europejskiej Sieci Przeciwdziałania Ubóstwu (EAPN)[6];
- Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Lubelskiego na lata 2025 – 2027 (RPDI)[7].

2. W sprawach nieuregulowanych w standardzie stosuje się zapisy odnoszące się do tej formy wsparcia, wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów prawa.

II. Definicja

1. **Mieszkanie z usługami** to forma usługi oparta o rozwiązania dotyczące mieszkań treningowych i wspomaganych, otwarta na nowe podmioty prowadzące. Mieszkania z usługami mogą być zatem znacznie bardziej elastyczne w kontekście dostarczanych usług dopasowując je do indywidulanych potrzeb.
2. **Mieszkanie ze wsparciem** to forma usługi realizowanej w lokalnej społeczności w zakresie zapewnienia lub utrzymania mieszkania oraz zapewnienia usług towarzyszących umożliwiających prowadzenie niezależnego życia, samodzielne funkcjonowanie lub wspierających osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkania ze wsparciem co do zasady to inna forma usług realizowanych w lokalnych społecznościach niż mieszkania treningowe i mieszkania wspomagane zdefiniowane w ustawie o pomocy społecznej.

III. Podmioty uprawnione

Podmioty uprawnione do prowadzenia mieszkań z usługami/ze wsparciem to:

- jednostki samorządu terytorialnego lub ich jednostki organizacyjne działające w imieniu tej jednostki (także jednostki spoza systemu pomocy społecznej),

[6] Dokument dostępny pod linkiem: Rekomendacje grupy niezależnych ekspertów ds. rozwoju usług społecznych i zdrowotnych Polskiego Komitetu Europejskiej Sieci Przeciwdziałania Ubóstwu (EAPN)

[7] Dokument dostępny pod linkiem: Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych Deinstytucjonalizacji dla Województwa Lubelskiego na lata 2025 - 2027.

- organizacje pozarządowe o których mowa w art. 3 ust 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2023 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, oraz podmioty, o którym mowa w art. 3 ust. 3 tej ustawy - samodzielnie.

IV. Grupa docelowa

1. Osobami korzystającymi **z mieszkań z usługami/ze wsparciem** mogą być osoby pełnoletnie, które stanowią grupą docelową określoną w ramach Działania 8.5 Usługi społeczne, tj.:
   - osoby zagrożone wykluczeniem społecznym,
   - migranci,
   - osoby narażone na umieszczenie w instytucjach całodobowych lub przebywające w instytucjach całodobowych,
   - osoby z niepełnosprawnościami.
2. Ze wsparcia w ramach usług w **mieszkaniach z usługami** mogą skorzystać osoby wskazane w pkt 1**,** które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki.
3. Ze wsparcia w ramach **mieszkań ze wsparciem** mogą skorzystać osoby wskazane w pkt 1, które nie potrzebują usług opiekuńczych, ale wymagają działań w zakresie usług społecznych i aktywnej integracji o charakterze społecznym, w celu ich włączenia społecznego.
4. W uzasadnionych przypadkach w **mieszkaniach z usługami/ze wsparciem** mogą przebywać wspólnie członkowie rodziny osób (w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej), o których mowa w pkt 1, w tym osoby niepełnoletnie.

V. Funkcje

1. **Mieszkania z usługami**:
   - Główną potrzebą, na którą odpowiadają mieszkania z usługami jest docelowo zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych wraz z dostarczeniem

niezbędnych, wyspecjalizowanych i zindywidualizowanych usług.

- Mieszkania z usługami mogą pełnić w szczególności funkcje: treningową, wspomaganą, wytchnieniową.

2. **Mieszkania ze wsparciem**:

   - Główną potrzebą, na którą odpowiadają mieszkania ze wsparciem jest docelowo zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych oraz integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub osób potrzebujących wsparcia poprzez ich włączenie społeczne z wykorzystaniem zasobów lokalnej społeczności.

   - Główne cele dla realizacji mieszkań ze wsparciem to zapewnienie stabilności i bezpieczeństwa mieszkaniowego, niezależne życie, zdrowienie i dobrostan.

VI. Zakres wsparcia i realizowanych usług

1. Usługi w **mieszkaniach z usługami/ze wsparciem** zapobiegają izolowaniu osób od otoczenia, ukierunkowane są na podtrzymanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich. Świadczone są w sposób:

a) zindywidualizowany (dostosowany do potrzeb i możliwości danej osoby);
b) umożliwiający odbiorcom tych usług kontrolę nad swoim życiem i nad decyzjami, które ich dotyczą (w zakresie wsparcia dzieci uwzględnianie ich zdania);
c) zapewniający, że odbiorcy usług nie są odizolowani od ogółu społeczności lub nie są zmuszeni do mieszkania razem;
d) gwarantujący, że wymagania organizacyjne nie mają pierwszeństwa przed indywidualnymi potrzebami osoby z niej korzystającej.

Warunki, o których mowa w lit. a)–d), muszą być spełnione łącznie.

2. Podmiot prowadzący mieszkanie, na podstawie indywidualnej analizy potrzeb w zakresie zapewnienia niezależnego życia określa zakres świadczonych uczestnikowi/uczestnikom usług społecznych i zakres wsparcia realizowany w **mieszkaniu z usługami/ze wsparciem** oraz zasady korzystania z nich i reguluje je w indywidualnym dokumencie np. w kontrakcie lub programie.

3. Dla każdego mieszkańca **mieszkań z usługami** wyznacza się **koordynatora**. Działalność koordynatora obejmuje, m.in.:
   a) monitorowanie sposobu użytkowania mieszkania;
   b) wspieranie w realizacji indywidulanego programu;
   c) pomoc w rozwiązywaniu konfliktów;
   d) współpracę z rodziną mieszkańca i osobami bliskimi.
4. Dla mieszkańca **mieszkań ze wsparciem** wyznacza się **osobę wspierającą mieszkańca**, do zadań której należy przeprowadzenie spotkań monitorujących z mieszkańcem, z częstotliwością dostosowaną do potrzeb – rekomenduje się nie rzadziej niż 1 raz w tygodniu. Mieszkaniec jest zobowiązany do udziału w spotkaniach monitorujących. Podczas wizyt możliwe jest ustalenie potrzeby wsparcia i zasad realizacji wsparcia. Mieszkaniec może w każdej chwili decydować o zakresie i modyfikacjach korzystania z proponowanego wsparcia.
5. Świadczone usługi/wsparcie w **mieszkaniach z usługami/ze wsparciem** jest dostosowane do indywidualnych potrzeb, potencjału i osobistych preferencji osób korzystających z usług/ze wsparcia, zwłaszcza w przypadku osoby z niepełnosprawnością i osoby potrzebującej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu
6. W **mieszkaniach z usługami** zapewnia się osobie korzystanie z usług w celu zaspokajania codziennych potrzeb życiowych oraz wspieranie aktywności osoby w szczególności w zakresie:
   - pomocy w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu, w tym w przemieszczaniu się, praniu i sprzątaniu, robieniu zakupów, przygotowywaniu posiłków, samoobsługi, w tym utrzymywaniu higieny osobistej, ubieraniu, zalecanej przez lekarza pielęgnacji w tym: usługi opiekuńcze specjalistyczne usług opiekuńcze i/lub usługi sąsiedzkie;
   - usług asystenckich umożliwiających wspieranie osób w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego, niezbędnych do aktywnego funkcjonowania społecznego, zawodowego oraz edukacyjnego;
   - pomocy w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych;

- indywidualnego specjalistycznego poradnictwa prawnego i psychologicznego.

7. W **mieszkaniach ze wsparciem** zapewnia się osobie korzystanie z usług/ze wsparcia, w celu zaspokajania codziennych potrzeb życiowych oraz wspieranie aktywności osoby w szczególności w zakresie:
   - pracy socjalnej, mającej na celu wzmacnianie lub odzyskiwanie zdolności do funkcjonowania osoby w społeczeństwie;
   - indywidualnego specjalistycznego poradnictwa prawnego i psychologicznego,
   - pomocy w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych;
   - pomocy w realizacji kontaktów społecznych poprzez umożliwienie utrzymywania więzi rodzinnych, uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej, rozwiązywania konfliktów interpersonalnych i rozwijania autonomii decyzyjnej.
8. Usługi/wsparcie, o których mowa w pkt 6 i pkt 7 są świadczone na rzecz osób wymagających takich usług/wsparcia w różnych porach dnia i adekwatnie do występujących potrzeb przez 7 dni w tygodniu, co do zasady w godzinach od 6:00 do 22:00. Intensywność usługi/wsparcia, wymiar godzin i zakres godzin świadczenia niezbędnego wsparcia uzależniona jest od potrzeb danej osoby i powinna zostać ustalona indywidualnie.
9. Usługi/wsparcie, o których mowa w pkt 6 i pkt 7 nie stanowią katalogu zamkniętego. Formy i zakres wsparcia są ustalane dla konkretnej osoby na podstawie indywidualnej diagnozy, biorącej pod uwagę: sytuację życiową osoby, wiek, niepełnosprawność lub chorobę, sposoby dotychczasowego funkcjonowania, potrzebę kształtowania nowych nawyków samodzielności, a także budowania relacji społecznych.

VII. Warunki organizacyjno-prawne

1. Pobyt w **mieszkaniach z usługami/ze wsparciem** przyznawany jest na podstawie wniosku o przyznanie pobytu w mieszkaniach z usługami/ze wsparciem. Nie obowiązuje skierowanie i decyzja administracyjna stosowana w systemie pomocy

społecznej.

2. Pobyt w **mieszkaniach z usługami/ze wsparciem** może być realizowany w formule długoterminowej, a nawet docelowej, jak również tymczasowej i przejściowej.
3. **Mieszkania z usługami/ze wsparciem** mogą mieć różną formę własności m.in. mogą to być mieszkania publiczne w tym gminne mieszkania komunalne lub mieszkania Skarbu Państwa, mogą to także być mieszkania prywatne osób fizycznych.
4. **Mieszkania z usługami/ze wsparciem** mogą być wynajmowane zarówno przez jednostki samorządu terytorialnego jak i organizacje pozarządowe, a także przez inne podmioty, w tym Społeczne Agencje Najmu.
5. **W mieszkaniach ze wsparciem** osoba korzystająca zawiera lub posiada standardową umowę najmu zapewniającą prawa i obowiązki lokatorskie. Umowa najmu określona jest w oparciu o zapisy przepisów m.in.
   - ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny,
   - ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego,
   - oraz w oparciu o zapisy w prawa lokalnego.
6. **Mieszkanie z usługami** udostępnione jest na podstawie umowy cywilno-prawnej zawartej pomiędzy podmiotem prowadzącym mieszkanie, a osobą korzystającą. Możliwe i rekomendowane jest zastosowanie w uzasadnionych sytuacjach w następnej kolejności umowy najmu.

VIII. Wymagania w zakresie lokalizacji mieszkań, a także wymagane warunki lokalowe i sanitarno-techniczne

1. **Mieszkania z usługami/ze wsparciem** nie mogą być zlokalizowane na nieruchomości, na której znajduje się placówka opieki instytucjonalnej, rozumiana zgodnie z definicją zawartą w wykazie pojęć Wytycznych EFS+.

2. W przypadku nieruchomości, w której znajduje się do 8 lokali włącznie **mieszkania z usługami/ze wsparciem** mogą stanowić 50% lokali. W nieruchomości o większej liczbie lokali, maksymalna liczba takich mieszkań wynosi 4 i 25% nadwyżki liczby lokali powyżej 4. W przypadku mieszkań, w których przebywa jedna osoba, mieszkania te mogą stanowić 100% lokali w przypadku nieruchomości, w której znajduje się do 8 lokali włącznie, a w przypadku większych nieruchomości — odpowiednio 25% nadwyżki liczby lokali powyżej 8.
3. Lokalizacja zabudowań, w których znajdują się **mieszkania z usługami/ze wsparciem** powinna zapewnić osobom w nich przebywającym dostęp do infrastruktury umożliwiającej przemieszczanie się oraz zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, a także dostęp do publicznej służby zdrowia i podmiotów wsparcia socjalnego.
4. W uzasadnionych przypadkach lokalizacja **mieszkania z usługami/ze wsparciem** powinna zapewniać mieszkańcowi anonimowość. Tablica informacyjna dotycząca realizacji projektu może zostać umieszczona w siedzibie beneficjenta lub w innym miejscu zapewniającym możliwość zapoznania się z jej treścią; umieszczanie tablic przy drzwiach wejściowych mieszkań/ wewnątrz mieszkań jest bezcelowe i nieefektywne kosztowo.
5. Lokale, w których znajdują się mieszkania z usługami/ze wsparciem powinny spełniać minimalne wymagania dla lokalu mieszkalnego określone w odrębnych przepisach, w szczególności zapewniać dostęp do:
   - zimnej i ciepłej wody,
   - ogrzewania,
   - zasilania elektrycznego,
   - posiadać bezpośrednie oświetlenie światłem dziennym, co najmniej w przypadku pomieszczeń mieszkalnych.
6. Liczba miejsc w **mieszkaniu z usługami/ze wsparciem** nie może być większa niż 3, chyba że większa liczba miejsc wynika z faktu bycia rodziną w rozumieniu ustawy

z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Pokoje w mieszkaniu powinny być 1 osobowe. Minimalna powierzchnia użytkowa przypadająca dla jednej osoby korzystającej z mieszkania nie może być mniejsza niż 12 m^2.

7. **Mieszkanie z usługami/ze wsparciem**, oprócz pomieszczeń mieszkalnych, składają się co najmniej z ogólnodostępnych pomieszczeń:
   - kuchni lub aneksu kuchennego,
   - łazienki,
   - wydzielonego ustępu lub miski ustępowej w łazience,
   - przestrzeni komunikacji wewnętrznej.
8. W przypadku gdy **mieszkanie z usługami/ze wsparciem** składa się z więcej niż jednego pomieszczenia mieszkalnego i z jednego aneksu kuchennego, to aneks ten znajduje się w pomieszczeniu przeznaczonym do wspólnego użytku mieszkańców.
9. W przypadku gdy **mieszkanie z usługami/ze wsparciem** składa się z pomieszczeń mieszkalnych z aneksami kuchennymi, to aneksy te są przeznaczone do wyłącznego użytku osoby/osób korzystających z usług/ze wsparcia, zamieszkujących te pomieszczenia.
10. Pomieszczenia w **mieszkaniu z usługami/ze wsparciem** spełniają Standardy dostępności dla polityki spójności 2021-2027, które stanowią Załącznik nr 2 do Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.
11. W pomieszczeniu mieszkalnym **mieszkania z usługami/ze wsparciem** każdej osobie korzystającej z usług/ze wsparcia zapewnia się co najmniej:
    - łóżko lub tapczan,
    - szafę ubraniową,
    - szafkę nocną,
    - krzesło lub fotel,
    - stolik lub wydzielone miejsce do pracy/nauki.
12. Ogólnodostępna kuchnia lub aneks kuchenny są wyposażone w:

- kuchenkę,
- okap lub pochłaniacz zainstalowany nad kuchenką
- zlewozmywak,
- chłodziarkę,
- meble kuchenne, sprzęt i naczynia do przygotowywania i spożywania posiłków,
- czujkę dymu lub czujkę czadu (w mieszkaniach opalanych wewnętrznym źródłem ciepła),
- gaśnicę przeciwpożarową.

13. Łazienka jest wyposażona w:

- wannę lub natrysk,
- umywalkę,
- miskę ustępową - jeżeli nie ma wydzielonego ustępu,
- odpowiednie uchwyty i siedziska niezbędne do korzystania z elementów wyposażenia łazienki – w przypadku, gdy z mieszkania korzystają osoby z niepełnosprawnością, osoby w podeszłym wieku lub przewlekle chore.

14. Wydzielony ustęp powinien być w miarę możliwości lokalowych wyposażony w umywalkę.

15. **Mieszkania z usługami/ze wsparciem** wyposażone są:
   - w pralkę automatyczną,
   - telewizor lub komputer z dostępem do Internetu (jeżeli wynika to z potrzeb osób korzystających z usług/ze wsparcia),
   - pozostały drobny sprzęt domowy zabezpieczający funkcje mieszkalne i utrzymanie czystości.

16. Urządzenia mieszczą się w części ogólnodostępnej mieszkania zapewniając dostęp każdemu mieszkańcowi lub w każdym z pomieszczeń mieszkalnych, zapewniając dostęp indywidulany.

IX. Regulacje formalne w zakresie organizacji wsparcia w formie mieszkań z usługami/ze wsparciem

1. Beneficjent opracowuje i przyjmuje uchwałę lub inny dokument dotyczący zasad realizacji wsparcia mieszkaniowego z usługami/ze wsparciem, który zawiera co najmniej:
   - grupy kwalifikujące się do wsparcia
   - zasady i warunki przyznawania lokali mieszkalnych
   - kryteria wyboru osób, którym przysługuje pierwszeństwo zawarcia umowy najmu lokalu
   - warunki, jakie musi spełniać lokal dla osoby z niepełnosprawnością, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności
   - zasady odpłatności i ewentualnych obniżek odpłatności za lokal
   - tryb rozpatrywania i załatwiania wniosków o najem lokali.
2. Przedmiotowa uchwała lub inny dokument określa zakres dostępnych form wsparcia, zasady uczestnictwa we wsparciu, sposób ich realizacji.
3. Jednostki samorządu terytorialnego dysponujące uchwałą, o której mowa art. 21 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, mogą wynajmować lokale celem realizacji wsparcia w postaci mieszkań z usługami/ze wsparciem na jej podstawie, pod warunkiem zawarcia w uchwale wymogów wskazanych w pkt 2.
4. Usługi w mieszkaniu z usługami/ze wsparciem mogą być realizowane przez Beneficjenta lub w ramach usług zleconych odpowiednim podmiotom, na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, lub w trybie zakupu usług.